महता ब्रह्मा तं काश्यामकरोन्नृपं । ततो धन्वंतरिर्लोकैः काशिराजोऽभिधीयते ॥७२॥ हिताय देहिनां स्वीया संहिता विहितामुना । अयं विद्यार्थिनो लोकान्संहितां तामपाठयत् ॥७३॥

Atha Suṣrutaprádurbhávaḥ । अथ ज्ञानदृशा विश्वामित्रप्रभृतयोऽवदन् । अयं धन्वंतरिः काश्यां काशिराजो य उच्यते ॥७४॥ विश्वामित्रो मुनिस्तेषु पुत्रं सुश्रुतमुक्तवान् । वत्स वाराणसीं गच्छ विश्वेशवरवल्लभां ॥७५॥ तत्र नाम्ना दिवोदासः काशिराजोऽस्ति बाहुजः । स हि धन्वंतरिः साक्षादायुर्वेदविदां वरः ॥७६॥ सर्वप्राणिदयातीर्थमुपकारी महामखः । आयुर्वेदं ततोऽधीष्व लोकोपकृतिहेतवे ॥७७॥ पितुर्वचनमाकर्ण्य सुश्रुतः काशिकां गतः । तेन सार्धं समध्येतुं मुनिसूनुशतं ययौ ॥७८॥ अथ धन्वंतरिं सर्वे वानप्रस्थाश्रमे स्थितं । भगवंतं सुरश्रेष्ठं मुनिभिर्बहुभिः स्तुतं ॥७९॥ काशिराजं दिवोदासं तेऽपश्यन्विनयान्वितं । स्वागतं च इति स्माह दिवोदासो यशोधनः ॥८०॥ कुशलं परिपप्रच्छ तथागमनकारणं । ततस्ते सुश्रुतद्वारा कथयामासुरुत्तरं ॥८१॥ भगवान्मानवान्दृष्ट्वा व्याधिभिः परिपीडितान् । क्रंदतो म्रियमाणांश्च जातास्माकं हृदि व्यथा ॥८२॥ आमयानां शमोपायं विज्ञातुं वयमागताः । आयुर्वेदं भवानस्मानध्यापयतु यत्नतः ॥८३॥ अंगीकृत्य वचस्तेषां नृपतिस्तानुपादिशत् । व्याख्यातं तेन ते यत्नाज्जगृहुर्मुनयो मुदा ॥८४॥ काशिराजं जयाशीर्भिरभिनंद्य मुदान्विताः । सुश्रुताद्याः सुसिद्धार्था जग्मुर्गेहं स्वकं स्वकं ॥८५॥ प्रथमं सुश्रुतस्तेषु स्वं तंत्रं कृतवान्स्फुटं । सुश्रुतस्य सखायोऽपि पृथक्तंत्राणि तेनिरे ॥८६॥ सुश्रुतेन कृतं तंत्रं सु श्रुतं बहुभिर्यतः । तस्मात्तत्सुश्रुतं नाम्ना विख्यातं क्षितिमंडले ॥८७॥ Ity áyurvedapraṇetṛíṇám prádurbhávaḥ ॥

आयुर्वेदाब्धिमध्यादतिमतिमुनयो योगरत्नानि यत्ना-
ल्लब्ध्वा स्वे स्वे निबंधे दधुरखिलजनव्याधिविध्वंसनाय ।
तत्तद्ग्रंथगृहीतैः सुवचनमणिभिर्भावमिश्रश्चिकित्सा-
शास्त्रे जाड्यांधकारं प्रशमयितुमिमं संविधत्ते प्रकाशं ॥८८॥
श्रीपतिपदप्रसादादाशीर्भो भूमिदेवानां ।
भावप्रकाशनामा ग्रंथोऽयं पठ्यतां सर्वैः ॥८९॥

Auctor librum in capita (prakaraṇa) sex divisit. *Primo* (desinit in fol. 6[b]) de rerum natura brevissime exponit. *Secundum* incipit: चिकित्सायां शरीरी ह्यधिकृतः । स शरीरी यथोत्पद्यते तद्बोधयितुं गर्भोत्पत्तिक्रममाह ॥ Majore hujus capitis parte anatomiam explicat. Paragraphi singulae hae: rajasvalásvabhávaḥ; rajasvaláyá niyamáḥ; rajasvalákṛityam; bhartṛikṛityam; yugmáyugmarátṛíṇám phalam; ayogyaḥ purushaḥ; ayogyá strí; garbhávataraṇakramaḥ; garbháṣayasya svarúpam; gṛihítagarbháyá lakshaṇam; putragarbhavatyá lakshaṇam; napunsakaviṣesháḥ; garbhalakshaṇam fol. 11[a]. *Trayo doshá́ḥ* (váyu, pitta, kapha) fol. 11[a]; dhátavaḥ fol. 14[a]; upadhátavaḥ fol. 21[b]; áṣayáḥ, marmáṇi fol. 22[a]; saṃdhayaḥ fol. 24[a]; siráḥ fol. 25[a]; snáyavaḥ fol. 26[a]; dhamanyaḥ fol. 26[b]; kaṇḍaráḥ fol. 27[a]; randhráṇi, srotánsi, jáláni, kúrcháḥ, rajjavaḥ, sevanyaḥ, saṃghátáḥ, símantáḥ fol. 28[a]; tvachaḥ, lománi, lomakúpáḥ fol. 28[b]. Denique de partu exponit, usque ad finem capitis fol. 31[a]. *Caput tertium.* De infantibus curandis. De septem hominum temperamentis fol. 34[b]. *Capite quarto* de diaeta agitur, usque ad fol. 49[a]. *Quinto* materia medica accuratissime traditur. Partes singulae hae: vyádher lakshaṇam; chikitsá; dravyaparíkshá fol. 55[b]; pratinidhiḥ (medicamentis substituenda); dravyagatam padárthapanchakam (rasa, guṇa, vírya, vipáka, ṣakti) fol. 57[b]; harítakyádidravyaguṇáḥ fol. 61[b]; mánsavargaḥ fol. 111[b]; mánsasya prakáráḥ fol. 119[b]; kṛitánnavargaḥ fol. 120[a]; várivargaḥ fol. 123[a]; dugdhavargaḥ fol. 126[a]; dadhivargaḥ fol. 128[a]; takravargaḥ fol. 129[a]; navanítam, ghṛitam fol. 129[b]; mútravargaḥ; tilatailaguṇáḥ fol. 130[b]; saṃdhánavargaḥ fol. 131[b]; madhuvargaḥ fol. 133[a]; ikshuvargaḥ fol. 134[a]; anekárthanámavargaḥ fol. 135[a]; mánaparibháshá fol. 137[b]; bheshajánáṃ vidhánáni fol. 138[b]; dhátúnáṃ ṣodhanamáraṇavidhiḥ fol. 141[b]; puṭaprakáráḥ, yantraprakáráḥ fol. 143[a]; dravyáṇáṃ guṇavattávidhiḥ; snehapánavidhiḥ fol. 153[a]; pancha karmáṇi (vamana, vireka, anuvásana, niruha, návana) fol. 153[b]; dhúmapánavidhiḥ fol. 162[b]; pratisáraṇam; svedavidhiḥ fol. 164[a]; álepavidhiḥ fol. 166[a]; piṇḍívidhiḥ fol. 168[a]; tarpaṇavidhiḥ fol. 168[b]; puṭapákavidhiḥ fol. 169[a]; ropaṇí vartiḥ, ropaṇí rasakriyá fol. 170[a]; ropaṇaṃ chúrṇam; snehanaṃ chúrṇam; pratyanjanavidhiḥ fol. 170[b]; bheshajabhakshaṇasamayáḥ fol. 171[b]. *Capite sexto*[1] nosologia, et therapia, sectione ultima *vájíkaraṇam* tractatur.

Auctores et libros Bháva hos laudat: *Kárttika* fol. 189[b]; *Kusumávalí* 176[b]; *Gadádhara* 189[b]. 207[a]; *Chakradatta* 187[a]; *Charaka; Jejjaṭa* (quod nomen e Jaijjata, Jaiyyaṭa, corruptum videtur); *Dhanvantarinighaṇṭu*[2]; *Bhoja* 15[b] (पंच पेशीशतान्येव etc.). 18[a] (धातो रसादौ मज्जांते etc.). 40[a] (गुरूणामर्धसौहित्यं etc.). 47[a] (पिबति पर्युषितं जलमन्वहं तिमिरिणीचरमप्रहरे यदि); *Madanapála* 170[b]. 245[b]; *Rasapradípa* 13[b]. 142[b]. 253[b]; *Rasaratnapradípa* 192[a]. 253[b]; *Rasámṛita* 100[b]; *Rasendrachintámaṇi* 253[b]; *Vangasena* 186[a]. 248[b]; *Vágbhaṭa; Vṛiddhavágbhaṭa* 11[a]. 35[a]; *Viṣvámitra* 442[a]; *Vṛindaṭíká* 197[b]; *Ṣárngadhara* 22[a]. 28[a]. 187[a]. 189[a]. 192[a]; *Suṣruta; Vṛiddhasuṣruta* 125[b]. 222[b]; *Háríta.* Quorum in numero Suṣrutae, Vágbhaṭae, Charakae plurima debet, res vero ab iis traditas melius disposuit, et terminos technicos permultos explicavit. Quae in opere '*Wise*, Commentary on the Hindu System of Medicine' traduntur, maximam partem ex Bhávaprakáṣa nec tamen satis accurate excerpta sunt.

De codice Havniensi cf. Westergaard Catal. p. 104. Codex anno 1824 exaratus est. (WILSON 294.)

[1] Hoc caput in sectiones (khaṇḍa) tres divisum est.

[2] Cf. *Bhímasenena* nirmitam prapánakam 122[a].